

Djemila Ahmed: Stockholm, torsdagen den tionde december, jag Djemila Ahmed ska intervju dig, Pär Eliaeson, för nästa nummer av Kritik. Jag har bestämt att jag gör intervjun och sen får du materialet och sätter ihop artikeln. Eftersom jag har uppfattat att du vill styra formen i din tidskrift. Och det är också lite på pin kiv från min sida. Se det som lite uppfostrande kanske, att få handha material om sig själv och klara av att sätta ihop en bra text av det.

Pär Eliaeson: Uppfostrande? Uppfordrande kanske?

DA: Ah, uppfostrande, uppfordrande!

PE: Jag tyckte det var en kul idé, det ska bli intressant att sätta ihop det själv.

DA: Mmm, jag tror att det är en svår uppgift. Jag tror att den är behövlig. Det är samvetsprövande och...

PE: Ja, ibland har jag mycket samvete och ibland har jag inte alls så mycket...

DA: Jag börjar att prata lite om din uppgift här på Kritik. Jag undrar hur du har sett på samarbete kontra ditt eget nedlagda arbete och kapital? Det som du har investerat i den här tidskriften.

PE: Kontra?

DA: Kontra samarbete med dom andra skribenterna.

PE: Du menar ekonomiskt, eller vadå?

DA: Nja, alltså balansen, tanken med tidskriften. Du har ju lagt ned mer arbete och kapital än någon annan på den här tidskriften. Samtidigt så har du uttryckt att du inte vill driva den själv egentligen.

PE: Idén från början var inte som det har blivit. Idén från början var att lägga ut det egentliga ansvaret på tidskriftens produktion på andra. Jag skulle vara en chefredaktör med ett antal redaktörer under mig som skulle ha ekonomiskt ansvar. Som skulle driva tre avdelningar av tidskriften. Jag skulle vara en samordnande redaktör, men det var ingen som hade tid med det, av dom som jag tillfrågade. Jag hade tänkt att ge dom en budget och så skulle dom få köpa in text som dom ville. Ville dom göra allting själva så skulle dom få göra det också, i princip. Dom kunde ta pengarna själva, bara dom producerade text (och bild). Men det blev inte så, det hamnade i en situation där jag blev den traditionella chefredaktören som styr, som lägger ut jobb, som det brukar vara.

DA: Men betyder det att du har resignerat inför det här eller betyder det att du fortfarande skulle vilja ha det så?

PE: Jag tycker att det är en bättre arbetsform, men det har inte varit möjligt att upprätta det.

DA: För att det inte funnits rätt personer eller för att du inte orkat driva det?

PE: Nej, jag orkade inte hitta andra personer för att fylla de här rollerna jag hade tänkt. Dom som blev tillfrågade ville ju inte göra det. Och då tänkte jag: ja, då kör vi på mera traditionellt sätt. Jag har också försökt att få till redaktionsmöten, så att det blir något slags samarbete på det sättet, idémässigt. Men, det har knappt gått att få människor att träffas på samma tidpunkt. Så det har egentligen aldrig varit något sånt möte heller, aldrig funnits något redaktionsforum, någon gruppdynamik. Det tycker jag är tråkigt. Det har blivit ett soloprojekt. Och det var inte vad jag ville från början. Jag tror ju numera på gruppens dynamik framför individens geni.

DA: Hur tacklar du då den här uppkomna situationen? Om det inte är idealt, har du utvecklat någon slags strategi eller är det bara laissez-faire?

PE: Ja, det är mycket av det senare. Men jag tror ju fortfarande på det andra. Det är en allmän insikt hos mig att gruppens dynamik är intressantare... eller ibland... oftast. Så jag försöker fortfarande få till något slags gruppidéer. Men det blir oftast bara enskilda skribenter som man bollar med. Är det två personer som bollar så blir

det ju inte lika bra.

DA: Hur ser du på framtiden då? Hur tänker du att det här påverkar tidskriften och har du någon plan?

PE: Jag kan se samma utveckling för tidskriften som för mitt eget skrivande. Mitt skrivande har gått i en nedåtgående spiral. Jag är trött på att skriva. Jag är trött på mitt sätt att skriva. Tanken från början har varit att jag inte skall skriva speciellt mycket själv i Kritik. Nu har de blivit så i alla fall, tyvärr, att jag skriver en del. Jag kan inte heller hålla mig borta från grejer jag tycker är mest roligt. Lättsamma elakheter och sånt. Med det har jag egentligen velat hålla nere också, av flera skäl.

DA: Men det blir fortfarande ett ensamt skrivande för dig eftersom du inte har någon som i grunden kritiserar och bråkar med dina texter innan dom skrivs.

PE: Jo det är väl tidskriftens dilemma. Det finns ingen kritik av Kritik. Det finns ingen kritik av Kritiks redaktör heller. För det är ju den ständigt frustrerande situationen som man har i det här landet eller i den här kulturen. Man får aldrig reda på vad man gör och därför kan man aldrig utvecklas. Kritiken finns ju inte.

DA: Men för att poängtera det igen, har du någon plan för framtiden?

PE: Jag ser den eventuellt nedåtgående spiralen för Kritik, men samtidigt finns det fantastiska medarbetare som gör jättebra grejer. Men ledarskapet måste vara bättre... eller mer genomtänkt, vilket du efterfrågar här egentligen. Det är inte alltid som jag kan komma med tillräckligt bra idéer själv. Jag orkar inte hålla på med det alltid. Jag har massa annat och måste framförallt tjäna pengar till tidskriften. Så att... nej, jag har egentligen ingen plan för att upprätta den här dynamiken som jag vill ha. Just nu i alla fall. Det blir låt-gå och momentana inspirationsturbulenser, framförallt mellan två personer. Då och då.

DA: Att jag pratar om det här leder också till att jag undrar om Kritik främst för en stilkritik eller en systemkritik?

PE: Både. Dom två är det absolut viktigaste med arkitekturen,

stilen och strukturen/politiken, det är det absolut viktigaste. Dom flesta pratar om helt andra saker, varken om stil eller struktur. Vad finns det för intressant förutom det?

DA: Det finns för min del en stor skillnad mellan stilkritik och systemkritik.

PE: Man behöver inte hålla dom isär.

DA: Jag har ett behov av att hålla isär dom, för jag tror att jag ser den övriga arkitekturpressen ganska mycket som stilkritik. Jag menar att: det som är på riktigt är systemkritik. Men jag hör att du har en mera komplex bild av stil och system. Hur skulle du vilja påstå att ni är både en stil- och systemkritisk tidskrift? Och då vill jag återgå till det här, hur ser organisationen ut systemmässigt? Form kontra innehåll?

PE: Ja, det hänger ju på en person. Det är mina idéer, som jag planterar i så fall. Jag kan ju driva de andra personerna, det kan jag ju göra. Men det är ingen annan än jag som upprätthåller balansen eller driver ståndpunkter. Om det är det du undrar?

DA: Så att: så länge du är stil- och system-kritisk så upprätthålls Kritiks stil- och systemkritik?

PE: Det finns ingen annan som samordnar saker och ting. Det kan ju vara så att det saknas synpunkter på Kritik från medarbetarna. Det skulle man ju kunna få igång.

DA: Jag har läst Erik Bergs kritik av Kritik.

PE: Ja, det kom ett inlägg efter förra numret.

DA: Så det är kanske vad du väljer att se också?

PE: Ja, men det sa han inte till mig, utan offentligt.

DA: Ja, det kan man ju också ifrågasätta varför man väljer det.

PE: Det är ju ganska intressant eller paradoxalt att Kritik har fått EN kvalificerad kritik och det är från en medarbetare. Som dessutom var med i samma nummer som han kritiserade. Han hade

ändå förmåga att ställa sig utanför. Det tycker jag var väldigt bra av honom. Även om man är med så kan man ställa sig utanför. Det är någonting som jag själv tycker att det är viktigt att kunna göra.

DA: Och det är också min andra fråga här: hur uppfattar du olika gruppers uppfattning av Kritik? Jag har fyra exempel: andra arkitekturtidskriftsredaktioner, arkitekter/kollegor, dina skribenter och dina vänner.

PE: Ja, det är ju den stora gåtan vad alla andra tycker. Dom som skrivit om Kritik flera gånger är tidningen Arkitekten, dom är välvilligt inställda. Dom tycker att Kritik är kul, men dom har kanske inte så mycket att förlora heller.

DA: Varför tror du inte att dom har nåt att förlora?

PE: Nej dom gör inte samma grej, dom är lite mer allmänna. Dom är rapporterande, det är en medlemstidning, dom skall inte driva så mycket frågor egentligen. Dom skall skildra det som händer. Men dom har ändå uttryckt sig klart positivt. Dom har förstått vad vi försöker göra. Och dessutom har dom gjort sitt jobb. Vi finns ju, och då ska det faktiskt reflekteras i de få tidskrifter som finns i branschen. Att vi över huvud taget inte ens har nämnts med ett ord i tidskriften Arkitektur är helt otroligt.

DA: Intressant att du kan se vad tidskriften Arkitekten har för inriktning, för jag kan inte se några av de andra tidskrifternas tydliga inriktning eller agenda.

PE: Arkitekten är en medlemstidning.

DA: Ja för en organisation som företräder arkitekter, det vill säga både arbetsgivare och arbetstagare.

PE: Ja, det är en ganska komplex situation i Sveriges Arkitekter.

DA: Men jag tycker ändå att den är svår att få något tydligt grepp om. Jag tycker att det är ännu värre med Rum och Arkitektur.

PE: Rum har ingen publicistisk idé över huvud taget, så det finns ju inget att ta på där. Arkitektur däremot, där kan vi verkligen diskutera vilken uppgift den har. Och det pågår ett arbete nu, i

Arkitektur förlags styrelse. Det har framförts tydlig kritik mot tidskriften Arkitektur, till och med på stämman i Sveriges Arkitekter. Efter en motion som var förra hösten, tror jag, så har man tillsatt nya personer i styrelsen som ska jobba med det, att definiera och utvärdera tidskriften Arkitektur, vilken uppgift den skall ha, vad den bör göra, vilken kvalitet den har o.s.v. Det har uppstått en mycket intressant situation och det är precis den frågeställningen som jag också har. Vad ska den där tidskriften göra? Den har en unik situation och vad ska man göra av den? Vilket ansvar har man som redaktör för den? Vilket inte på något sätt går att jämföra med Kritik.

DA: Hur uppfattar du att arkitekterna/kollegorna uppfattar Kritik?

PE: Det är väldigt lite input. Men, det jag hör mest är positivt. Dom som hör av sig är dom som tycker den är bra. Om jag har hört någonting negativt så är det ju samma som en del recensioner säger: att vi är gnälliga och negativa. Och kanske, att vi har högre anspråk än vad vi kan leverera. Att det är pretentiöst och lite svagt på det sättet. Att vi inte lever upp till pretentionerna helt enkelt. Men dom som tycker att den är bra är väldigt glada för att vi finns och tycker att det är jättekul att läsa oss. Och det är precis det jag vill, jag vill ju skänka någon slags läsoplevelse. Det är det jag vill göra: att tillföra såna kvaliteter, utöver att analysera arkitektur. En god läsning, en spirituellt läsning. Samtidigt som vi inte får tappa fokus på analysen. Jag tycker att det verkar som om en hel del har fattat det. Det är kul. Inte tillräckligt många, dock.

DA: Nu har ju du kanske redan sammanfattat vad dina skribenter tyckte för dom har inte sagt så mycket, förutom Erik Berg. Jag har väl också sagt lite samma sak som kritik till tidskriften. Och jag och Erik är samstämmiga på vissa punkter.

PE: Men jag uppfattar dig som fortfarande stående aningen utanför och inte så insyltad i tidskriften. Så att det är kritik utifrån ändå. Samtidigt som det är... det är både och. Och du är ju samtidigt min vän också, så du tillhör tre läger här.

DA: Det är kanske svårt att titulera mig som skribent, eftersom mina texter inte kommer in i tidskriften.

PE: En del har inte gjort det, nej.

DA: Jag tycker att det finns en problematik med att det är en för homogen grupp skribenter, medan du menar att den inte är så homogen.

PE: Du syftar på min kommentar på Eriks blogg i det fallet, den var mest skämtsam. Han har ju rätt i sin kritik.

DA: Du tyckte inte att skribenterna var en sån homogen grupp, trots att det verkar så.

PE: Nej, han hade missat några aspekter, tyckte jag. Det är lätt att göra det när man gör en sån ytlig analys som han gjorde. Vilket jag faktiskt tycker att det var. Sedan återspeglar min kommentar också att mitt huvudsakliga fokus faktiskt inte ligger där. Min agenda är inte så stark som din och Eriks, på den punkten, i genusfrågan.

DA: Jag tror att det gäller mer än så. Det gäller inte bara skribenternas erfarenheter utan även texternas innehåll, att dom är ganska homogena på ett sätt.

PE: Förra numret var ju ett bra exempel på det kanske. Men tidigare har inte varit så tycker jag. Men jag uppfattar hans kritik som ganska tydligt genusvinklad.

DA: Men jag skulle vilja se ett mer långtgående intersektionellt perspektiv. Att det saknas blattar, att det saknas...

PE: Det är en definitionsfråga. På ett ytligt plan gör det det. Men på ett annat plan gör det inte det.

DA: Men ok. Det saknas mörka människor. Det saknas...

PE: Jag ska visa dig mina släktalbum, så ska du få se på svart.

DA: Ja, men det hjälper inte. Diskussionen om att uppfattas som mörk är ju också... inte bara utifrån ens egen bakgrund utan förhållandet till resten av världen och hur världen behandlar dig.

PE: Det är inte så att jag är omedveten om de här frågorna, jag tycker inte att det är så viktigt helt enkelt.

DA: Jag tycker att det är viktigt därför att det avspeglar ju också

mina värderingar om den generella situationen när det gäller Sveriges arkitekter. Vilket skrämmer mig ganska rejält, det är ju ändå dom som ska göra arkitektur för alla människor i Sverige. Och alla människor i Sverige har väldigt lite möjlighet att påverka den i dagsläget eftersom arkitekterna är en så homogen grupp. Därför borde en kritisk tidskrift innehålla mera av det som inte annars kommer fram.

PE: Det är också så att man får välja sina krig, sin kritik.

DA: Jag kan förstå det också. Jag har ju inte heller sagt upp bekantskapen eller gått härifrån. Och jag förstår att det är tillräckligt kämpigt som det är att försöka framföra kritik till denna ständigt tunga och fasta massa.

DA: Vad har dina vänner sagt om tidskriften?

PE: Det är ju lite ihopsyltat det där, mina vänner är ju också arkitekter och skribenter. Men är du intresserad av den där andra gruppen som inte är arkitekter eller skribenter, så... Det har inte varit så mycket reaktioner egentligen. Dom tycker det är kul, överraskande att jag har en tidskrift, men inga intressanta reaktioner.

DA: Skulle du önska lite mera att folk som även inte var intresserade av arkitektur skulle tycka att det var intressanta läsupplevelser och kommenterade det.

PE: Det är ju absolut en ambition med det här. Samtidigt som det är en smal tidskrift för arkitekter så har jag ju hoppats att intelligenta kulturintresserade människor skulle läsa den.

DA: Tror du att dom inte vågar säga någonting?

PE: Mina vänner? Eller andra? Jag tror inte det, jag tror inte att dom är rädda för mig så mycket eller oroliga att säga något. Jag märker oftast om dom tycker nåt, men inte säger det. Då vet jag, då känner jag det. Då är det snarare så att dom inte har så mycket att säga. Och det är ju väldigt tråkigt att folk inte engagerar sig. Jag tycker det är frustrerande att folk inte kan säga nåt. När man har anspråk och verkligen försöker göra någonting. Så får man inga reaktioner, det är jättejobbigt. Jag vet inte om det är någon slags jantegrej.

DA: Men nu försöker vi vara lite positiva. Vilken är den bästa kritiken av Kritik?

PE: Den bästa kritiken av Kritik som uppstått, som jag fått eller sett?

DA: Det kan vara nåt sammanhängande eller nåt enstaka tillfälle. Eller om det bara är litet men klockrent.

PE: Det har ju förekommit lite, men jag vet inte om jag kan framhålla någonting. Bästa enskilda är naturligtvis Eriks grej. När han tar upp en tråd och för den vidare och använder två artiklar i tidskriften och väver samman till ett nytt resonemang. Det är ju fantastiskt, så skulle alla recensioner vara.

DA: Och den finns på hans blogg.

PE: Eriks Bergs blogg. Det är den bästa enskilda insatsen. Och sen har vi ju faktiskt också en jättetrevligt, bra, positiv recension av Dennis Dahlqvist i Kulturnyheterna. Precis samma dag som första numret av tidskriften kom ut. Han snappade upp det direkt och han förstod precis vad tidskriften var och vad vi försökte göra. Han var positiv och även i viss mån kritisk till det vi gjorde. Det var en bra start för oss, att vi fick en recension i Kulturnyheterna SVT samma dag tidskriften kom ut, som satte en bild av vad tidskriften är. Den var inte så analytisk, så kritisk. Jag vet inte om man kan vara det efter ett nummer heller. Sen har det varit lite spridda skurar. Några riktigt dåliga recensioner. Dom är i och för sig intressanta dom också, dom dåliga recensionerna. Då menar jag inte dåliga omdömesmässigt utan kvalitetsmässigt.

DA: Jo, dom kanske är mer intressanta i nästa fråga här. Vad anser du att Kritik som verktyg har för uppgift? Vilket system är dess uppbyggnad?

PE: Vilket system, vadå?

DA: För mig är det sammanknippt med vad är det här för verktyg. Nu har du pratat om det som en läsoplevelse men också en kvalitativ diskussion om arkitektur.

PE: Min mission som publicist – om vi nu ska vara anspråksfulla

här – det är alltså att höja nivån, att strida för kritikens roll. Det finns alltså folk som på allvar hävdar att dom inte förstår vad kritiken skall vara till för. Dom förstår inte att kritiken har en central uppgift i en kulturs utveckling. Dom bara ser kritiker som en, jag vet inte vad. Någon slags parasiter. Men kritiken är ett samtal. Kritiken är en analys som är helt nödvändig för en kulturs utveckling. Och är det dålig kvalitet på kritiken så återspeglas det i hela kulturens kvalitet. Det är ju helt nödvändigt att reflektera över och analysera hur och vad man gör. Och det kan man inte göra själv.

DA: Det är väl det som är den springande punkten, tänker jag, att det går inte riktigt att som subjekt analysera sig själv till den graden.

PE: Inte fullt ut. Man kan tillföra något, men man kan inte göra den analysen själv. Det gäller Kritik och det gäller alla arkitekter i Sverige. Det gäller tidskriften Kritik och arkitekturen i Sverige. Så syftet är att införa det här elementet av analys och reflektion.

DA: Varför saknas det så mycket?

PE: Ja, det vetefan!

DA: Jag tänker att du borde ha kommit närmare svaret på den frågan.

PE: Jag har ju gått igenom systemet, jobbat på arkitektkontor under tjugo år. Jag gått igenom, mer eller mindre, arkitekturskolan i Sverige.

DA: Och sen har du dessutom jobbat som redaktör på en annan tidskrift.

PE: Och varit skribent under mer än tio års tid. Det jag ser är att strukturellt så saknas förståelse för kritiken och analysen, man får inte lära sig det på skolan. Man får inte lära sig ta kritik och man får inte lära sig att utöva kritik på skolan.

DA: Jag tycker att det var ganska mycket kritik på skolan.

PE: Ja, det fanns kritik, men det var ju inte någonting man jobbade verkligen medvetet med. Framför allt är det viktigt att lära sig ta kritik. Och det lär man sig också genom att utföra den. Det

fanns ingen vidare utvecklad träning i analys och reflektion varken för sig själv eller andra. Nu är det bättre tror jag. För mig är detta centralt i vilken kultur som helst. Man måste lära sig att analysera och reflektera över sig själv och andra. Så i utbildningen finns det dåligt stöd för en sån utveckling. I media finns det också dåligt stöd för en sån kultur, en kritikkultur. Det är ingen vidare nivå på den, i alla fall.

DA: När det gäller övrig kulturmedia, tycker du att det saknas en bra kritik?

PE: Det finns ju fantastisk bra kritik inom vissa områden men inte inom arkitektur. Jag har också jobbat på en kultursida, sett hierarkierna och statusen. Där har arkitekturen jättelåg status, det är fint med litteratur och teater. Och där finns dom bästa kritikerna också.

DA: Skulle vi kunna lära oss av litteratur- och teaterkritikerna?

PE: Ja i viss mån, men samtidigt befinner sig kritiken allmänt i en kris. Ett paradigmskifte även i kritiken, allmänt sätt. Det har diskuterats väldigt mycket dom sista åren, kritikens och kritikerns roll allmänt. Och det påverkar ju också arkitekturkritiken naturligtvis.

DA: Behöver vi prata om vad begreppet arkitektur är?

PE: I Sverige? O ja, herregud! Det är det vi verkligen behöver prata om!

DA: Vad vinner och förlorar vi på det?

PE: Kan man... ja, det är klart man kan förlora på det. Alltså vi måste verkligen... det är också en produkt av det här bristande analysen och reflektionen och kritiken att vi har inte förstått vad arkitektur är, vi har inte förstått dess fulla bredd och dess verkningfält. Och vad det kan bli och vad det kan vara. Framförallt är det naturligtvis den politiska dimensionen som vi helt tappat bort. Det ideologiska. Det finns många som går runt och tror att arkitektur är färg och form, man leker med färg och form och att det är det viktiga och centrala i yrket. Det är inte viktigt över huvud taget. Det viktiga är vilken politik som arkitekturen innebär och vilken politik den materialiserar. Eftersom arkitektur är så

oerhört politiskt laddat hela tiden.

DA: Går det här att föra tillbaka till både texter och det språket som arkitekter använder och även den underliggande, naturligtvis ideologin i språket?

PE: Det reflekteras ju självklart.

DA: Kan språket och diskussionen på nåt sätt höjda medvetenheten?

PE: Jo, det är ju mångomvittnat att arkitekter inte kan prata om det dom gör. Och det är också ett stort problem, man kan inte formulera det man gör. Och det finns också en föreställning om att det går inte, och det är sån jävla bullshit. För man stoppar vid det, man nöjer sig med det. Det här är så fantastiskt så det går inte att prata om det.

DA: Det är för stort.

PE: Det är för stort och det är för mystiskt. Den här mystiken inom arkitektur, den vill jag verkligen ta död på. För det här är ingen mystik alls, det här är design. Det är inget konstigt alls, det kan man prata om hur mycket som helst. Det går att analysera ner till minsta partikel. Det finns ingen mystik i det här. Det finns mystiska dimensioner eller konstnärliga ambitioner med arkitektur med det är inget mer än så. Man ska inte ha några illusioner, absolut inte.

DA: Vem tror du gynnas av det?

PE: Det kan man verkligen fråga sig. Och dem är ju väldigt utbredd, den föreställningen om arkitektur som konststart, som nåt mystiskt, nåt konstnärligt. Det är det som dom flesta arkitekter har för ögonen.

DA: Att det är något som skapas intuitivt, av ett geni.

PE: Ja, det är genikulturen. Och hur jävla förlegad är inte den, nu? Och det är sånt som folk inte ens är medvetna om. Jag skulle aldrig inför mig själv kunna säga nåt sånt för jag förstår ju vad det bottnar i. Jag kan inte uttrycka såna saker för jag tycker det är helt idiotiskt. Och då blir jag otroligt frustrerad när en större mängd av

arkitekter i Sverige som tänker på det sättet fortfarande. Och dom reflekterar inte vad det är och vad det kommer ifrån och vad det bottnar i. Vilken ideologi det stammar ifrån.

DA: Hur tacklar man då den här problematiken att å ena sidan så kan man ju säga att i en postmodern tolkning av arkitektur så är det i princip allt. Allt är i princip arkitektur, det finns väl knappt något som inte är skapat av människan vid det här laget, t.o.m. hela jordklotet är påverkat av människan.

PE: Det är kultur det du menar.

DA: Ja, men på så sätt så finns det ett behov att ändå definiera vad arkitektur är för att kunna ha någon slags dialog om dess verkningar och dess betydelse. Hur gör man då för att hantera dom här olika ytterligheterna?

PE: Mångfald, olika röster. En kan inte göra allt. Jag är bra på vissa saker, vissa saker är jag ointresserad av, det får någon annan göra. Dom ska jag inte göra, för jag gör dom inte bra. Och Kritik kan ju inte heller göra en hel värld utan vi gör det som vi är bra på och som vi gillar. Det behövs ju fler.

DA: Finns det några andra tidskrifter som har bidragit till mångfalden?

PE: Jag tycker att Forum kan tillföra någonting. Dom har ambitioner, dom gör bra grejer. Alla som är på banan medverkar ju, vare sig dom har ambitioner eller inte. I ett brett spektrum kan en skittidning som Rum också finnas. Det är inget problem, bara det finns annat också. Dom blixtrar ju till ibland också, eventuellt. Men, som det är idag så borde den position som exempelvis Rum har användas till något annat. Och sen finns det andra, lite mer akademiska tidskrifter som jag både läser och inte läser. Framförallt är det stora problemet tidskriften Arkitektur. Den tycker jag kunde vara mycket bättre. Även om man inte ska tro att den kan skapa en hel värld den heller. Men den har en väldigt speciell situation och den måste diskuteras.

DA: Vad får du personligen ut av din tidskrift? Jag har några förslag här: pondus, social status, social paria, makt, nätverk, ekonomiska problem, självhävdelse, självuppfyllande.

PE: Allt det där låter ju bra, tycker jag. Kan du ta dom igen lite långsammare.

DA: Pondus.

PE: Pondus får man ju, om man är redaktör. Om man ringer upp någon och är redaktör för Kritik.

DA: Social status, social paria.

PE: Jag är som du och söker outsiderrollen.

DA: Men samtidigt verkar det som du trots allt har ett behov av att vara delaktig.

PE: Och dessutom ett behov av att bli uppskattad. Det är ju en dubbelhet.

DA: Makt.

PE: Makt är pondus. Men jag vet inte om jag söker makt. Jag gillar ju makt, men det är ingen primär drivkraft att skaffa mig makt. Det känns inte så. Men jag gillar ju verkligen att ha den. Men jag tror inte att jag har skapat tidskriften för att bli en maktfaktor. Utan driften är mer det idealistiska, att göra nåt viktigt.

DA: Nätverk.

PE: Det är ett nätverkande absolut, man träffar folk. I egenskap av sin roll, i det jobb man gör så knyter man massa kontakter.

DA: Får du ekonomiska problem?

PE: Inga problem, men det är ansträngningar kan jag säga. Meningen är att jag ska tjäna pengar på det här.

DA: Självhävdelse.

PE: Definitivt.

DA: Självuppfyllande.

PE: Vad menar du med det?

DA: "Jag gör en god sak för mänskligheten."

PE: O ja! Man boostar sitt ego. Det är därför jag säger såna här saker som att det är viktigt med kritik. Jag tycker att jag har en viktig uppgift i världen som kritiker.

DA: Den goda viljan. Nu får du fylla på själv med saker som du får ut av din tidskrift.

PE: Du har ringat in väldigt mycket av det som är stimulerande. Men, du har varit ganska svartsynt och fokuserat runt makt och sånt. Trots allt: intellektuell stimulans! Trots att det finns så många som inte förstår vad vi gör, så är det ju jättekul att diskutera med medarbetarna, verkligen. Det är fantastiskt kul. Och även med läsarna, dom läsare som är med.

DA: Henning Palm.

PE: Vår okände vän Henning och andra. Det är ju min livsluft, det intellektuella utbytet. Och i bästa fall är kritiken det också, det är fantastiskt när man läser en sån kritik som Erik skriver. När man tar upp någonting som någon har gjort och för det vidare, berikar det och nya vinklar. Man ger och tar hela tiden och man går framåt i det. Utan #7 av Kritik så hade han ju aldrig skrivit det där inlägget. Och utan det där inlägget så hade vi inte förstått vad vi hade gjort, han för ju det vidare. Det är ju så det ska vara. Det intellektuella utbytet, det är ju det jag är ute efter. Sen så är det ju så att alla är inte intresserade av det. Alla är ju inte lika intellektualiserande, men jag är ju ointresserad av andra saker. Jag är inte så intresserad längre av den här färg- och formleken som ändå är det som lockar de flesta in i arkitekturen. Att det är kul att bygga hus och sätta färg och material och sånt. Jag är mindre intresserad av det nu och också mindre intresserad av den radikala, avantgardistiska arkitekturen. Jag är mer intresserad av andra aspekter på arkitektur och byggande.

DA: Är det nåt du vill tillägga?

PE: Jag tycker att du hade flera intressanta spår. Det ena var baksidan av kritik. Kritik kan ju faktiskt skada människor. Och kritik

måste man handskas varsamt med.

DA: Hur gör man det?

PE: Det är ju kritikens ansvar också. Att vara medveten om vilket vapen man har. Vilken laddning man hanterar.

DA: Bottnar inte det igen ur vilket system kritiken kommer ifrån? Är det en ensam...en lone rider, så kan va fan som helst hända. Men finns det hela tiden mekanismer av kontroll... mekanismer av...

PE: ...reaktion.

DA: Att ha ett system med flera parter inblandade.

PE: Att få reaktion på det man gör. Man måste förstå och kunna ta in reaktioner.

DA: Att det går igenom en process innan det publiceras.

PE: Så att det uppstår en dynamik, även internt.

DA: Hur skall då kritiken vara måttfull eller veta när den skadar så att den inte skadar?

PE: Ja, det är ju en allmän mognad, empati och så. Men även att man då kan bygga ett sånt system, som stödjer en sån utveckling. Till exempel att man utsätter sin kritik för behandling innan publicering eller under publicering och öppnar för en behandling eller en dialog. Man är öppen i sin presentation. Men, jag tycker inte att man behöver kompromissa med innehållet. Jag tycker att man kan vara ganska fördömande och entydig i sin kritik och ändå vara öppen för ett samtal.

DA: Man skulle kunna slänga ur sig vad som helst, så länge det finns någon som kan kommentera? Så länge det finns flera röster som görs hörda så blir det en balans?

PE: Ja, samtidigt som man levererar ett väldigt renodlat och tydligt budskap så uttrycker man öppenhet. Man säger verkligen någonting. Man kompromissar inte med sitt eget budskap.

DA: Hur ser det här ut då? Att dom olika tidskrifterna kommenterar varandras kritik bättre?

PE: Det skulle verkligen vara kul om dom gjorde det.

DA: Eller handlar det om öppna bloggar där många kan gå in och många kan göra sig hörda?

PE: Tidskriften Arkitektur har ju en hyfsat välbesökt blogg, men dom använder den inte som dom borde. Dom censurerar det som inte passar åsiktmässigt samtidigt som rena personangrepp i "rätt" riktning släpps igenom.

DA: Jag kan ju se system som är problematiska, till exempel i den feministiska debatten. Om en feminist skriver en artikel eller ett inlägg då kommer det väldigt många sexistiska kommentarer. Det genererar en mansstorm varje gång. Det kan man ju se som positivt i yttrandefrihetens tecken. Men generellt sätt så anser jag det vara ganska negativt för att det förstärker bilden av att en viss typ av kritik ska tryckas ned och helst med medel som egentligen är bortom det man lagtextmässigt skulle acceptera. Så därför undrar jag hur fritt och öppet egentligen är bra när det underliggande systemet är problematiskt från början.

PE: Nej, en fullständig öppenhet är inte självklart. Om det finns ett strukturellt problem så måste man stödja, med dom insatser man kan göra, i den riktning man är intresserad av. Det tycker jag är fullt tillåtet. Att styra ett samtal, styra en reaktion. Men det är ju en mycket delikat övervägning där, som man måste göra som publicist, som moderator eller som ansvarig för ordningen. Det ingår i systemkritiken att i viss mån stävja det aktuella systemets uttryck. Det kan man tycka.

DA: Är det så illa att vi fortfarande egentligen bara kan diskutera systemfelet, att det egentligen bara är det vi kan kritisera? Eftersom det fortfarande inom arkitekturpress finns en direkt avsaknad av samspel... mellankritik, kan man kalla det så?

PE: Om man skall se nåt positivt.

PE: I vårt fall, har vi i viss mån uttalat den här kritiken och drivit frågan specifikt. Men jag tycker det är bäst att bara verka. Verka

i den riktningen man tycker är rätt. Men, vi har ju till exempel skrivit kritiskt om arkitekturfotografins påverkan, det är en käpphäst för mig. Det kommer säkert att förekomma i framtiden att vi skriver konkret systemkritiskt om arkitekturkritik eller vad som helst. Men jag tycker ändå att det viktigaste är att verka som ett bra exempel på något man vill ha. Om vi vill ha en bra kritik, så får vi producera den i första hand. Och inte klaga på att den inte finns.

DA: Men samtidigt så är bra arkitekturkritik beroende av alla. För att den ska kunna blomstra.

PE: Jo, det är ett gemensamt ansvar. Man måste lära sig att läsa och skriva och tycka och lyssna. Allt det där tillhör kritiken och reflektionen och det berör alla. Alla måste verkligen skärpa sig. Det ansvaret ligger inte bara på kritikerna.

DA: Ska vi avsluta med dom fina orden?

PE: Javisst, tack för det. •